

Vapaaehtoiset hiilimarkkinat saatava tukemaan maankäyttösektorin ilmastotoimia

Alkuvuoden 2024 poliittinen sopu EU:n hiilienpoistojen sertifiointikehyksen asetuksesta antaa tukea myös kotimaan hiilimarkkinoihin liittyvien toimien edistämiseksi.

Sertifiointikehyksessä on neljä kategoriaa:

- hiilen pysyvä poisto ilmakehästä (teknologiset nielut)
- tilapäiset hiilivarastot pitkäkestoissa tuotteissa
- tilapäiset luontopohjaiset maankäytön hiilivarastot, kuten hiiliviljely
- maaperän päästöjen vähentäminen

Vaikka tuotteiden hiilivarastoihin, hiiliviljelyyn, ja maaperän päästöjen vähentämiseen perustuvat ilmastoyksiköt sisältyvät sertifiointikehykseen, ne uhkaavat jäädä vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden ulkopuolelle. Syynä tähän on, että yritysten väitteet tilapäisistä maankäyttösektorilla toteutettavista hillintätoimista fossiilisten päästöjen kompensoijina eivät ole tieteellisesti päteviä. Erityisesti EU:n ympäristöväittämiä koskeva Green Claims -direktiivi saattaa rajoittaa näiden väitteiden hyväksyttävyyttä markkinointiviestinnässä.

Suositukset:

1. **Myös tilapäiset hiilivarastot** tulee saada vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden piiriin. Näin markkinat saadaan tukemaan Suomen kansallisten päästövähennystavoitteiden saavuttamista täysimääräisesti.
2. **Hillintätulosten laskenta- ja mittaamenetelmiä** tulee kehittää yhdessä maankäyttösektorin muun päästölaskennan ja raportointivaatimusten kanssa.
3. Hillintätoimien **yhteisvaikutuksista** tarvitaan tutkittua tietoa.

Mitä EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehys tarkoittaa Suomelle?

EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehysten tavoitteena on kannustaa innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoon hiilidioksidin talteenotossa, varastoinnissa ja maaperän päästövähennyksissä sekä varmistaa laatukriteerien noudattaminen. Sertifiointikehys edellyttää, että hyväksytyt ilmastoyksiköt tukevat EU:n ilmastotavoitteita.

Asetus luo puitteet ilmastoyksiköihin liittyvien haasteiden yhtenäiselle käsittelylle EU:ssa. Suomelle tämä antaa mahdollisuuden hyödyntää vapaaehtoisia hiilimarkkinoita kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehysten keskeisiä kohtia

EU:n yhteiset säännöt tekevät markkinoilla tuotettavista yksiköistä hyväksyttäviä.

Yhtenäisen sääntelyn puuttuessa vapaaehtoisella hiilimarkkinalla on ollut epäröintiä sekä Suomessa että kansainvälisesti. Yritykset ovat olleet epävarmoja, voivatko ne käyttää oman ilmastotavoitteensa saavuttamiseen ilmastotoimia, jotka sisältyvät myös kansallisiin ilmastotavoitteisiin.

Asetusneuvotteluissa määriteltiin, että EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehyksessä tuotettujen yksiköiden tulee auttaa unionia ja sen jäsenmaita saavuttamaan Pariisin sopimuksen mukaiset tavoitteensa. EU siis kannustaa käymään kauppaa ilmastoyksiköillä, jotka lasketaan sen ja sen jäsenmaiden tavoitteisiin.

EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehys luo tiukat laatukriteerit ilmastoyksiköille.

EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehys erottaa pysyvät teknologiset nielut tilapäisistä luontopohjaisista maankäytön nieluista (kuva 1). Lisäksi se määrittelee, että hillintätoimiin liittyvät suorat ja välilliset kasvihuonekaasupäästöt toiminnan koko elinkaaren ajalta tulee mitata ja huomioida ilmastoyksiköiden laskennassa. Näihin kuuluvat myös hillintätoimiin liittyvä epäsuora maankäytön muutos sekä siitä seuraava hiilivuoto.

EU tuo markkinoille erilaisia yksiköitä.

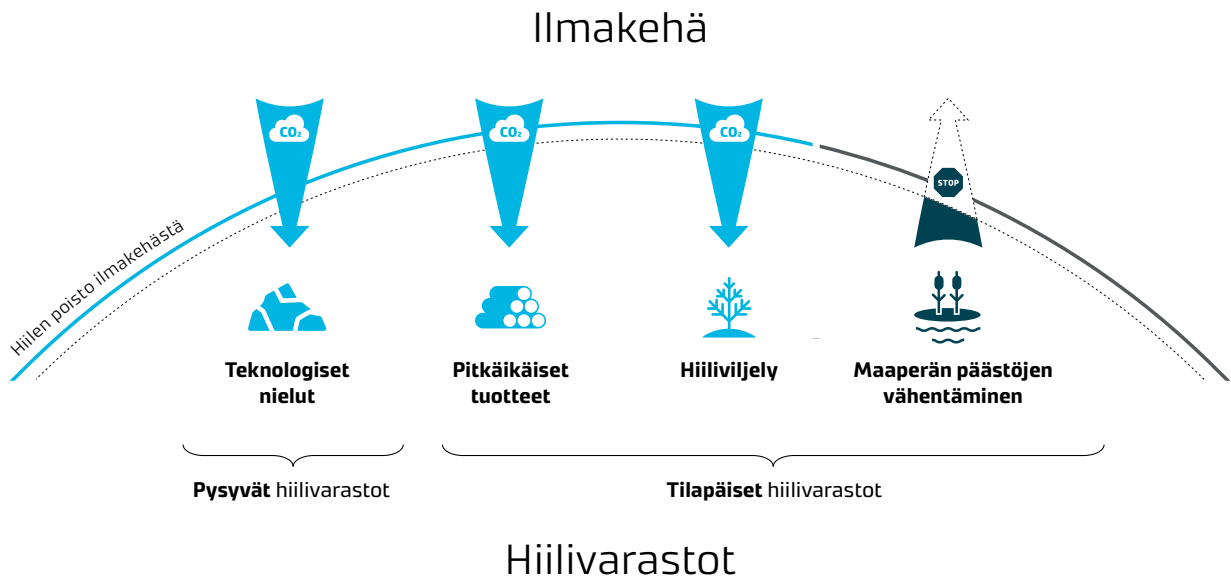
Tilapäisiltä, hiiliviljelyyn perustuvilta, joko varastoja tuottavilta tai päästöjä vähentäviltä toimilta vaaditaan vähintään viiden vuoden kesto. Tämän jälkeen ilmastoyksikkö nollautuu automaattisesti, ellei toimenpiteen jatkumista varmisteta ja sertifioida. Tuotteisiin perustuvilta hiilivarastoilta vaaditaan 35 vuoden kesto.

Turvemaiden maaperän päästöjen vähentäminen tarjoaa Suomelle merkittävän hillintäpotentiaalin hiilimarkkinoilla.

Suomessa suometsien ja turvepeltojen päästöjen vähentämistoimilla on suuri hillintäpotentiaali. EU-asetuksen käsittelyn aikana täsmennettiin, että EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehukseen kuuluvat myös hiiliviljelyllä aikaansaavat maaperään liittyvät hiili- ja typpioksiduulipäästöjen vähentäminen sekä maa- että metsätaloudessa (kuva 1).

Hiiliviljelyyn perustuvien toimien pitää tuottaa ilmastohyötyjen lisäksi myös muita ympäristöhyötyjä.

EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehysten laatukriteerien mukaan hiiliviljelyn pitäisi tuottaa yhteishyötyjä, jotka edistävät ainakin biologista monimuotoisuutta sekä ekosysteemien suojelun ja ennallistamisen tavoitteita. Hillintätoimilta vaadittavat lisätoimet saattavat tuottaa merkittäviä ympäristöhyötyjä parantaen esimerkiksi vesistöjen tilaa, lisäten luonnon virkistysarvoja ja hyödyttäen paikallisia elinkeinoja.

Kuva 1 | EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehys
© Luonnonvarakeskus

Suositus 1

Myös tilapäiset hiilivarastot tulee saada vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden piiriin.

Tilapäisten yksiköiden hyväksymistä varten tulisi soveltaa ns. like-for-like-periaatetta ja sisällyttää se kuluttajaviestintää koskevaan lainsäädäntöön (esim. EU:n Green Claims -direktiivi).

Like-for-like-periaatteen mukaan yritykset voisivat kompensoida pitkäikäisiä, kuten fossiilisia kasvihuonekaasupäästöjä pelkästään pysyvien hiilivarastojen tuottamisella.

Vastaavasti ilmastovaikutukseltaan lyhytkestoisia päästöjä, kuten metaanipäästöt ja väliaikaisten maankäytön muutosten tuottamat hiilidioksidipäästöt, voitaisiin kompensoida väliaikaisilla, esimerkiksi hiiliviljelyn tuottamilla hiilivarastoilla, tai vähentämällä maaperän päästöjä.

Eri hillintätoimenpiteiden määrittely ja selkeä erottelu toisistaan osana ympäristövaittamiä koskevaa lainsäädäntöä mahdollistaisi Suomen ilmastotavoitteiden kannalta tärkeiden maankäyttösektorin toimenpiteiden sisällyttämisen vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden piiriin.

"Suomen on nyt tärkeää vaikuttaa valmisteilla olevaan Green Claims -direktiiviin ja muuhun ympäristöviestintää koskevaan lainsäädäntöön ja pyrkiä siihen, että myös tilapäisiä ilmastoyksiköitä voitaisiin hyödyntää kuluttajille suunnatussa viestinässä tieteellisesti perustellulla tavalla."

Kuva 2 | Pellon hiiliviljely

Suositus 2

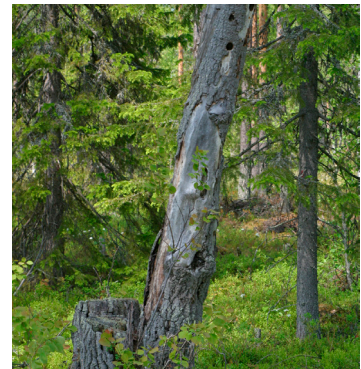
Hillintätulosten laskenta- ja mittausmenetelmiä tulee kehittää yhdessä maankäyttösektorin muun päästölaskennan ja raportointivaatimusten kanssa.

Näin pystytään hyödyntämään olemassa olevaa laskennan ja raportoinnin osaamista ja varmistetaan, että hillintätoimet ovat yhteensopivia kansallisten ilmastotavoitteiden kanssa.

Suositus 3

Hillintätoimien yhteisvaikutuksista tarvitaan tutkittua tietoa.

Hiilensidontaa lisäävillä ja hiilipäästöjä vähentävillä toimenpiteillä voi olla myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia ekosysteemeihin. Tarvitaan tutkimusta, jotta toimien haitat saataisiin minimoitua ja EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehyksen vaatimat lisähyödyt saavutettua.

Kuva 3 | Metsät tuottavat sekä hiili- että monimuotoisuushyötyjä

Kirjoittajat:

Ilkka Leinonen, Emmi Hilasvuori,
Anne Tolvanen, Merja Saarinen

Kuvat:

Luken kuvapankki (H. Kekkonen, E. Oksanen)
iStock

Yhteystiedot:

etunimi.sukunimi@luke.fi

Lue lisää:

hiilikompensaatioinfo.fi

Rakennamme hyvinvointia ja kestävää tulevaisuutta uusiutuvista luonnonvaroista.

Policy Brief 5/2024

ISSN 2343-4252

ISBN 978-952-380-925-3

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-925-3>